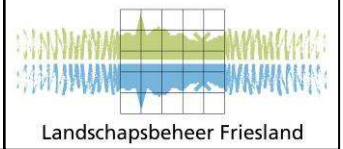

Zoogdieratlas Friesland

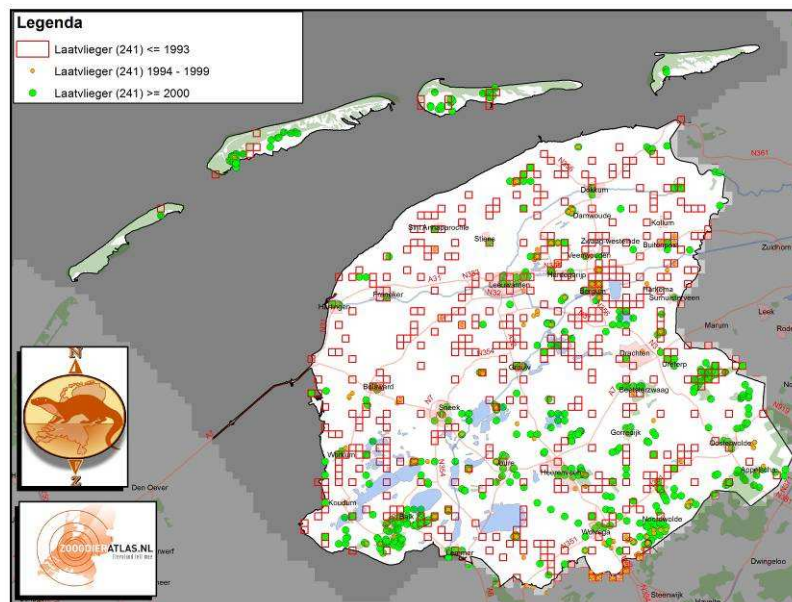
Nieuwsbrief 1, oktober 2011

provinsje fryslân
provincie fryslân

Verspreidingskaart Laatvlieger

- Nieuw team in Friesland 2
- Laatste maanden atlasproject 3
- Verslag vleermuisacties en de Nacht van de Vleermuis 4
- Programma restant 2011 5
- Herhalingsoproep waarnemingen 6
- Wat zie ik onderweg? Algemene soorten 7

Nieuw team in Friesland

Hier is dan de eerste nieuwsbrief vanuit het project Zoogdieratlas Friesland. Deze zal uiteindelijk gevolgd worden door de tweede en laatste in december dit jaar. Deze nieuwsbrief heeft de bedoeling om iedereen op de hoogte te houden van de stand van zaken en de nog te verwachten activiteiten.

Sinds 1 juli 2011 zijn er wat wijzigingen geweest in het project. John Melis heeft de atlascoördinatie overgenomen van Martijn Broekman, die helaas vanwege ziekte de taak moest overhandigen. Martijn: veel sterkte !

John wordt ondersteund door Bregtje Kuik met de coördinatie van het project en het verwerken van de verzamelde waarnemingen. Ook Jan de Vries, die al langer bezig is, met het digitaliseren van waarnemingen, in het atlasproject, gaat door als vrijwilliger.

Teddy Dolstra zal, als coördinator van de Zoogdierenwerkgroep Friesland (een werkgroep van de FFF), zijn ondersteuning blijven geven en het atlasproject en zijn werkgroep zullen de activiteiten onderling blijven afstemmen.

Natuurlijk is de landelijke Zoogdierverseniging er altijd om ons, waar nodig, te ondersteunen.

In de korte periode die ons nog rest (daarover later meer) hebben wij onze prioriteit gezet op het verwerven van zoveel mogelijk zoogdierwaarnemingen en daarnaast in het organiseren van met name vleermuisexcursies en muizenkampen.

In de beginfase zijn we gaan inventariseren waar nog niet aangeboorde verzamelingen gegevens te vinden zouden zijn. Denk aan eigen databases van organisaties, rapporten enzovoort. Deze, vaak nog niet gedigitaliseerde bronnen, gaan we sinds die tijd af om na te gaan of we nog nieuwe informatie kunnen toevoegen aan de zoogdieratlas.

Voor diverse zoogdiersoorten was de herstart toch te laat om, bijvoorbeeld de kraamperiode, mee te nemen. Daarentegen lenen vleermuizen zich er prima voor om in het najaar, door middel van excursies, in de figuurlijke schijnwerper gezet te worden. Dat hebben we dan ook gedaan, waarvan een verslag in deze nieuwsbrief staat.

Laatste maanden atlasproject

Het landelijk atlasproject stopt per 1 januari 2012. Dan moeten alle provinciale atlassen ook klaar zijn. De meesten zijn dat al. Utrecht, Noord-Holland en Flevoland eindigen op 1 november 2011. Groningen en Gelderland eindigen op 1 december 2011. In Friesland stoppen we als laatste. We gaan door tot en met 31 december 2011.

Wat moet er nog gebeuren om het atlasproject goed af te ronden?

De presentatie van de papieren atlas, en de overhandiging daarvan aan de samenwerkingspartners staat gepland rond half december. Om deze uitgave te voorzien van de laatste verspreidingskaarten en van commentaar per soort zullen de Zoogdierverseniging en de projectmedewerkers 4 weken nodig hebben. Daarmee is 15 november de laatste dag dat we nog waarnemingen kunnen invoeren die nog meegenomen worden in de atlas. Het Friese team zal zich dan voornamelijk richten op het maken van de teksten per soort. Natuurlijk zijn alle waarnemingen daarna net zo welkom en hard nodig.

Maar we hebben dus tot 15 november om nog extra waarnemingen te genereren en te digitaliseren. Deze losse waarnemingen of overzichten kan men opsturen naar zoogdieratlasfriesland@gmail.com. Of via de post naar J. Melis, Gorredijksterweg 26, 8411 KE Jubbega. Uitgeleende boekjes, overzichten en dergelijk worden natuurlijk daarna geretourneerd. Heb je vragen hierover; neem even contact op.

Nog mooier is als iedereen zelf zijn waarnemingen invoert. Niet alleen omdat jezelf precies weet wanneer en waar je wat gezien hebt, maar ook omdat je dan ook later zelf met het invoeren kan doorgaan. En je kunt een mooi rapport uitdraaien van eigen waarnemingen.

Als wij nu door de huidige verspreidingkaarten heengaan valt er op dat vele diersoorten slechts zeer beperkt gemeld worden. Juist de zeldzame zoogdieren komen terecht bij www.telme.nl, www.waarneming.nl of bij de zoogdierwerkgroep Friesland of de Zoogdierverseniging. We weten mogelijk meer over de daadwerkelijke verspreiding van het Stinkdier of de Otter, dan over de Egel, de Haas, het Ree en de Bruine rat. Dat geldt trouwens voor alle soortgroepen, of het nu vogels, reptielen of paddenstoelen zijn. Daar willen we nog extra aandacht voor.

Na de oplevering zullen we zeker doorgaan met het vele mooie werk onder de vlag van de samenwerking tussen de Zoogdierwerkgroep Friesland en de Zoogdierverseniging.

Verslag vleermuisacties en de nacht van de Vleermuis

In de afgelopen maanden zijn diverse vleermuisexcursies gehouden. Hieronder een kort verslag van deze excursies.

Op vrijdag 29 juli is door Jan een excursie gegeven in Driesum. In het gebied rond de Rinsmastate werden Rosse vleermuis, Gewone dwergvleermuis (uitvliegend vanuit een huis op het verzamelpunt), Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis en Laatvlieger geregistreerd.

Op dinsdag 9 augustus is door John en Bregtje, in samenwerking met Staatsbosbeheer, een lezing met excursie gegeven in Oudemirdum. In het naastgelegen bosgebied zijn de volgende soorten waargenomen: Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis en Laatvlieger.

Op zaterdag 13 augustus is door John en Bregtje, in samenwerking met Staatsbosbeheer, een lezing met excursie gegeven in Sneek, bij RCN de Potten. In het aangrenzend waterrijke gebied zijn aangetroffen: Gewone dwergvleermuis, Meervleermuis en Laatvlieger.

Nacht van de vleermuis: op vrijdag 26 augustus is door John en Bregtje een excursie gegeven in Beetsterzwaag. In het plaatselijke stadspark werden Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis en Laatvlieger tijdens de wandeling waargenomen.

Nacht van de vleermuis: op zaterdag 27 augustus is door Teddy en Bregtje een excursie gegeven in Bakkeveen, bij de Slotplaats. In dit bosgebied zijn aangetoond: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Watervleermuis en Laatvlieger.

Gemiddeld waren 15 deelnemers aanwezig per lezing/excursie.

Nacht van de vleermuis: op zaterdag 27 augustus zijn, op initiatief buiten het atlasproject, ook nog excursies gegeven in de Alde Feanen door It Fryske Gea en een excursie in het Drents-Friese woud. Helaas zijn de resultaten daarvan nog niet ontvangen.

In het voorjaar zijn ook al enkele lezingen en excursies gegeven, waaronder samen met It Fryske Gea in Katlijk (Teddy), met scholengemeenschap Bogerman in Sneek (Teddy en John) en aan 35 Van Hall Larenstein studenten door Teddy en John met hulp van Durk Venema, Sharon Boekhout en Tjitske Wiersma

Wij hopen met de excursies meer begrip te hebben gekweekt voor vleermuizen. De reacties waren zeer positief, zelfs op avonden met slechter weer en minder waarnemingen. We zijn zeer tevreden over het verloop en de deelname aan de vleermuisexcursies.

Programma restant 2011

Voor de rest van het jaar staan nog zeker diverse activiteiten op de agenda.

Algemene soorten

In de eerste weken van oktober willen we nog een persbericht versturen met de oproep om zoveel mogelijk waarnemingen van algemene soorten in te voeren of door te geven. Deze zullen we opvolgen om zoveel publiciteit en daarmee zoveel mogelijk resultaat te krijgen.

Vereniging voor Natuurbescherming Gorredijk (Geaflecht)

Deze natuurvereniging met 800 leden viert op vrijdag 4 november haar 30-jarig bestaan met een jubileumavond voor leden en niet leden in de Skâns te Gorredijk. De avond begint om 19.30 uur en de zaal is open vanaf 19.00 uur. Als zoogdieratlasproject staan wij daar met een promotiestand. Hier kunnen ook waarnemingen worden ingeleverd.

Muizen

De jaarlijkse Noordse woelmuisactie van Sjoerd Bakker (Staatsbosbeheer) en Nico Beemster (A&W) die zich dit jaar richt op de Grote Griene, Lytse Griene en de Frijgerzen. Deze actie loopt in 2011 van 4 tot en met 9 oktober en bevat 5 controlerondes. Deze actie zit helaas al vol, dus aanmelden is niet meer mogelijk.

Het Zoogdierversoening Noordse woelmuiskamp in Friesland zal dit jaar ook in oktober plaatsvinden. We zijn momenteel de locatie en de accommodatie aan het uitzoeken, maar het schema ziet er als volgt uit: vallen uitzetten op dinsdag 18 oktober, scherpzetten op vrijdagochtend 21 oktober. Het kamp is dan van vrijdagavond 21 oktober t/m zondagmiddag 23 oktober, met 4 controlerondes. Deelname is mogelijk zonder ervaring. Het is ook mogelijk slechts een deel bij te wonen. Zodra de exacte locatie bekend is wordt deze op www.zoogdieratlas.nl gezet. (Voor)aanmelden kan bij de atlascoördinator. Ervaren mensen die willen helpen met uitzetten en begeleiden zijn ook zeer welkom.

Als laatste zijn wij nog aan het onderzoeken of we begin november een klein muizenkampje kunnen draaien op de eilanden Vlieland en/of Terschelling. Als dit lukt is dit geheel op eigen kosten. Bij interesse kan je jezelf, onder voorbehoud, opgeven bij de atlascoördinator.

Vleermuizen

De periode van wintertellingen gaat weer starten. Helaas start dit vanaf 15 december, zodat de waarnemingen niet meer in de atlas kunnen komen. In zeer kleine groepjes gaan we, onder leiding van een ervaren teller, diverse objecten bezoeken. Vooraf worden afspraken met de eigenaar gemaakt en ook de telmethode is vastgelegd. In tegenstelling tot een excursie met batdetectors moeten de vleermuizen hierbij op zicht gedetermineerd worden. De teller zorgt voor de rapportage en geeft uitleg. Daarnaast ziet de teller erop toe dat er minimale verstoring optreedt. De meest gevoelige locaties worden zonder extra deelnemers bezocht. Deze activiteit staat, in principe, alleen open voor nieuwe tellers. We kunnen in Friesland meer tellers gebruiken. Bij interesse; opgeven bij de atlascoördinator.

Herhalingsoproep waarnemingen

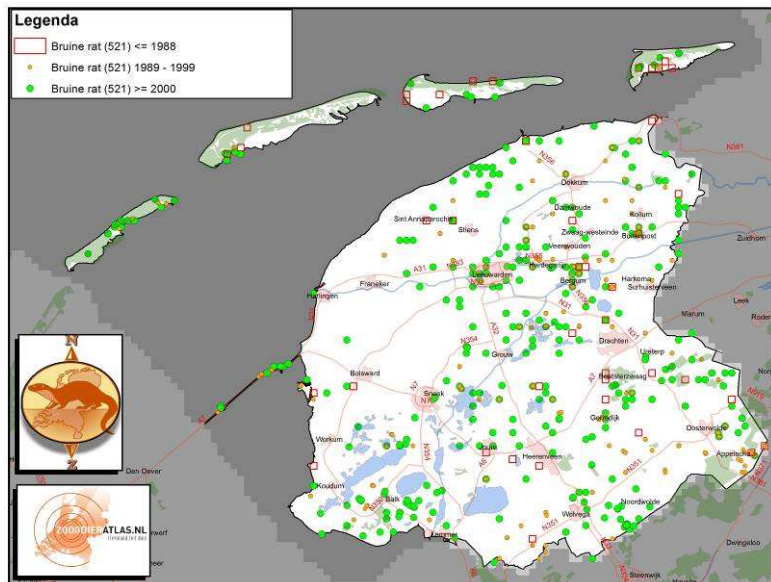
Heb je nog waarnemingen van zoogdieren die bij ons mogelijk niet bekend zijn? Wij willen ze graag hebben. Bescherming start bij kennis.

Particulieren

Kom je als vogelkenner in het veld, maar zie je ook een Bunzing? Laat het ons weten.

Vliegen de vleermuizen in en/of uit jouw huis? Dit kan je melden en dan komen wij na telefonisch of email contact, desnoods volgend jaar, uitzoeken welke soort het is.

Loopt er een rat door de tuin? Steenmarter in de schuur? Is de kat met een muis thuisgekomen? Heb je een molshoop gezien? Keutel van een Vos op jouw land? De Das net niet geraakt met de auto? Vleermuis laten ophalen door de dierenambulance?

Verspreidingskaart Bruine rat

Ecologen en adviesbureaus

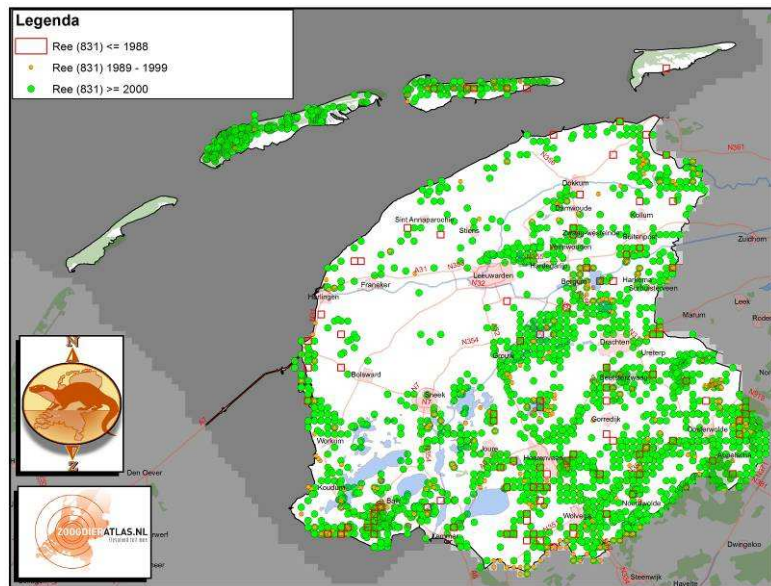
Rapporten zitten vol waarnemingen. Veldbezoeken leveren enorm veel informatie op. Deze gaan naar de klant en komen terecht in de eigen database. Heb je als ecooloog of als bureau rapporten/onderzoeken (elektronisch of hardcopy), en wil je deze uitlenen of kopiëren en aan ons ter beschikking stellen? We voeren ze desnoods in onder een eigen ID die we daarna ter beschikking stellen. Neem contact op en we kijken of we een oplossing hebben.

Bij sommige bureaus worden ze, na toestemming van de klant, in Telmee, Waarneming of de NDFP gezet. Is dat (nog) niet zo? Dan willen wij ze graag hebben.

Alle waarnemingen (als het kan met foto) graag naar : zoogdieratlasfriesland@gmail.com .

Wat zie ik onderweg ? Algemene soorten

Verspreidingskaart Ree

<van de coördinator> Ik heb in de auto altijd een pen en een notitieblok liggen. Als ik een Ree in een weiland zie, dan noteer ik: 12/07/11 – A32 – hectometerpaal 34,1 – oostkant – 2x Ree - zicht. Of soms is het: 15/09/11 – N592 – hectometerpaal 11,7 – midden op weg – Egel – dood. Dat systeem werkt prima. Ik noteer daarin mijn waarnemingen van Mol(molshoop), Ree, Egel, Haas, Konijn, Bunzing enz. Ik schrijf onderweg alles op wat ik zie en kan determineren. De enige notitie waar ik voor moet oppassen is: 03/12/11 – A7 – hectometerpaal 3,4 - Opel Astra – plat. Let allereerst op je eigen veiligheid. Je kunt natuurlijk altijd aan een bijrijder vragen om de notitie te maken, of deze onthouden tot de eerste stop.

Daarmee ben je op de helft. Wij houden ons aanbevolen om deze lijsten van waarnemingen te ontvangen zodat we ze kunnen digitaliseren en meenemen in het atlasproject.

Maar als je thuis bent zegt dat hectometernummer niets meer; welke coördinaten voor Telmee moet je gebruiken? Voor de mensen die zelf de vertaling willen maken van hectometerpaal naar www.telmee.nl of www.waarneming.nl is de volgende site een aanrader: <http://www.rijkswaterstaat.nl/geotool/wegbeheerders.aspx?cookieload=true> . Kies zoeklocatie: snelweglocaties. Bij invoeren van het wegnummer en de hectometerpaal komt er een kaartje tevoorschijn.

De Nieuwsbrief van de Zoogdieratlas Friesland is een uitgave van de Zoogdierverseniging. De Zoogdieratlas Friesland is een initiatief van de Zoogdierverseniging, in samenwerking met de Provincie Friesland, It Fryske Gea en Landschapsbeheer Friesland. Het atlasproject wordt ondersteund door Wetterskip Fryslân en de Zoogdierwerkgroep Friesland (FFF).

Samenstelling en opmaak: John Melis, projectcoördinator Friesland
johnmelis@chello.nl
06-46524630

Website : www.zoogdieratlas.nl
Waarnemingen: zoogdieratlasfriesland@gmail.com